

การศึกษาอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

A STUDY ON EGO IDENTITY AND PROFESSIONAL IDENTITY OF NURSING STUDENTS

สินาพร วิทยาวณิชชัย¹ อรพินท์ ชูชม² และอัสตรา ประเสริฐสิน³

Sinaporn Withayavanitchai¹, Oraphin Choochom² and Ujsara Prasertsin³

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Doctor of Philosophy Program in Applied Psychology, Srinakharinwirot University

² Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

³ Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University

E-mail: sinaporn.w@gmail.com

Received: February 6, 2019

Revised: March 5, 2019

Accepted: March 7, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความหมายและลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีคุณลักษณะทางวิชาชีพพยาบาลที่ดีจำนวน 5 คน อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 5 คน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของอัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาลเป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง การรู้จักตนเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์ การตั้งเป้าหมายในชีวิต สัมพันธภาพระหว่างบุคคล และความหมายของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลเป็นลักษณะเฉพาะของนักศึกษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพพยาบาล ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ความรู้และทักษะทางวิชาชีพจิตอาสา จิตบริการ ระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการทราบถึงความหมายและลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลสามารถบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายทางวิชาชีพ

คำสำคัญ

อัตลักษณ์แห่งตน อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ นักศึกษาพยาบาล

ABSTRACT

The purpose of this qualitative research was to study the meaning and characteristics of ego identity and professional identity of private-university nursing students in and around Bangkok areas. Purposive sampling was used to select key informants, which consisted of five nursing students and five nursing instructors and professional nurses. In-depth interviews were used to collect the data. The topics and questions that guided the interviews were generated from related works on the subject. Content analysis was used for the data analysis.

The findings reveal that the meanings of ego identity depend on an individual's inner self, and on how they see it from their standpoints. Despite the differences, however, five characteristics of ego identity can commonly be identified. These are: being one's own self, self-understanding, goal-setting, emotional maturity and interpersonal relations. Similarly, the meaning of professional identity differs among the interviewees, but there are five traits of the professional identity that they all share: knowledge and professional skills, service-mindedness, volunteer spirits, discipline, morality and virtues. The characteristics of ego and professional identity found in this study would be beneficial to nursing-student development that nurtures the traits that help students reach their personal and professional goals.

Keywords

Ego Identity, Professional Identity, Nursing Students

ความสำคัญของปัญหา

อัตลักษณ์แห่งตน (Ego Identity) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่เกิดขึ้นภายในบุคคล เกิดจากการที่บุคคลรู้จักตนเองและยอมรับตนเอง เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนด นักทฤษฎีให้ความหมายของอัตลักษณ์แห่งตนว่า เป็นความสามารถในการรู้จักเข้าใจ และยอมรับตนเองทั้งในด้านบวกและในด้านลบ รับรู้บทบาทหน้าที่ของตน มีการตั้งเป้าหมายในการดำเนินชีวิตของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ สร้างสัมพันธภาพและปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (Erikson, 1968; Jeffrey, 1985) ซึ่งอัตลักษณ์แห่งตนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับเคลื่อนความสามารถ ความเชื่อ และการปรับตัวของบุคคล บุคคลที่ค้นหาอัตลักษณ์แห่งตนได้อย่างสมบูรณ์จะมีความเป็นตัวของตัวเอง แสดงออกได้อย่างอิสระ มีการยอมรับตนเองสูง และสามารถตกลงใจแน่วแน่ในการเลือกอาชีพ (Thamma, 2005) อัตลักษณ์แห่งตนยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจต่อตนเองและมองเห็นคุณค่าในตนเอง นำไปสู่การตัดสินใจในการเลือกอาชีพ และการแสดงบทบาททางวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

อัตลักษณ์ทางวิชาชีพ (Professional Identity) เกิดขึ้นจากความรู้ความเข้าใจของบุคคล ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน นักทฤษฎีให้ความหมายของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพว่า เป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ การตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับบทบาททางวิชาชีพ การมีทักษะ ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณวิชาชีพ (Erikson, 1968) โดยความเป็นวิชาชีพนั้นมีรากฐานอยู่บนหลักการ ทฤษฎี และข้อตกลงร่วมกันในวิชาชีพ มีการถ่ายทอดความรู้และทักษะ เพื่อให้สมาชิกสามารถให้บริการได้ตามมาตรฐานของวิชาชีพ และมีจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพเพื่อปกป้องผู้รับบริการ

เมื่อกล่าวถึงความเป็นวิชาชีพ วิชาชีพพยาบาลถือเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม เพราะเป็นวิชาชีพที่ช่วยบำบัดทุกข์และความเจ็บป่วย ในวิชาชีพพยาบาลการที่พยาบาลมีอัตลักษณ์ทางวิชาชีพที่ดีทำให้พยาบาลมีความมั่นคงสม่ำเสมอในการแสดงออกตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ตระหนักรู้ว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความสามารถ และมีความรู้สึผูกพันต่อวิชาชีพ (Leddy & Pepper, 1993) โดยกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวิชาชีพจะเกิดขึ้นตลอดชีวิตของพยาบาล ทั้งก่อนเข้าเรียนพยาบาล ระหว่างการศึกษา หลังจากสำเร็จการศึกษา และดำเนินต่อไปตลอดอาชีพ โดยช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดคือช่วงเวลาที่กำลังเป็นนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาพยาบาลแม้ยังไม่ได้เป็นพยาบาลอย่างเต็มตัว แต่อัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลก็เหมือนกับพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลจะเกิดขึ้นในช่วงการเรียนพยาบาล โดยเฉพาะเมื่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติในสถานพยาบาล นักศึกษาจะได้เรียนรู้บรรทัดฐาน ค่านิยม พฤติกรรม เจตคติ และวัฒนธรรมของอาชีพจากการปฏิสัมพันธ์กับพยาบาลวิชาชีพ และจากกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Carlsen, et al., 1984) การเรียนรู้จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จหรือการได้รับข้อมูลในเชิงบวกจากพยาบาลที่มีประสบการณ์จะส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความมั่นใจและภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยพัฒนาอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของพยาบาลในอนาคต

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลจากผู้ให้ข้อมูลโดยตรง และนำคุณลักษณะที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

อัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลมีความหมายและลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความหมายและลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดอัตลักษณ์แห่งตนของมาร์เซีย (Marcia, 1975) และแนวคิดการพัฒนาอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลของโคเฮน (Cohen, 1981) และนำคุณลักษณะที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีคุณลักษณะทางวิชาชีพพยาบาลที่ดี ได้แก่ มีทักษะในการปฏิบัติวิชาชีพพยาบาล มีจิตบริการ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสะท้อนความคิดเห็นที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้ จำนวน 5 คน ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 5 คน จากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (Data Saturation) คือไม่พบข้อสงสัยหรือข้อมูลใหม่ จึงยุติการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นประเด็นคำถามปลายเปิด จำนวน 11 ประเด็น ที่ครอบคลุมเรื่องความหมายและลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับความหมายของอัตลักษณ์แห่งตน เช่น อัตลักษณ์แห่งตนในความเข้าใจของท่านหมายถึงอะไร ประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตน เช่น ท่านคิดว่าผู้ที่มีอัตลักษณ์แห่งตนควรมีลักษณะอย่างไร ประเด็นเกี่ยวกับความหมายของ อัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล เช่น ท่านเข้าใจว่าอัตลักษณ์ทางวิชาชีพพยาบาล หมายถึงอะไร ครอบคลุมในเรื่องไหน ประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล เช่น ท่านคิดว่าคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลที่ดีควรเป็นอย่างไร ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ทำการแนะนำตัว สร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย อธิบายบทบาทของผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง โดยทำการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว คือไม่พบข้อสงสัยหรือข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้นจากเดิม

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยมีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล (Method Triangulation) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์แห่งตน

และอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล มาเปรียบเทียบเพื่อดูความสอดคล้องของข้อมูล และตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวคิดของ แพตตัน (Patton, 2002) โดยทำการถอดความแบบคำต่อคำ (Verbatim) และตรวจสอบความถูกต้องด้วยการฟังซ้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด (Conformability) จากนั้นทำการสร้างข้อสรุปชั่วคราว โดยขีดเส้นใต้ข้อความที่เกี่ยวข้องกับความหมายและลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล และทำการสร้างบทสรุปโดยนำข้อความและประโยคที่เกี่ยวข้องมาจัดรวมเป็นประเด็นหลัก และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามความหมายและคุณลักษณะ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาเขียนอธิบายความหมายประเด็นหลักต่าง ๆ และเลือกข้อความประโยคที่ชัดเจนสอดคล้องกับความหมายและคุณลักษณะนั้น ๆ มาสนับสนุน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำข้อมูลมาสรุปร่วมกัน

ผลการวิจัย

ความหมายของอัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาล หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่ดีของนักศึกษาพยาบาล โดยเป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักเข้าใจและยอมรับตนเอง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต สามารถควบคุมอารมณ์ และสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“สิ่งที่เป็นตัวตนของเราที่แสดงออกมา ทั้งนิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิด การกระทำ บุคลิกภาพทั้งหมด โดยต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง และมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น”

“ลักษณะหรือจุดเด่นในตัวของเรา รวมทั้งข้อดีและข้อเสีย ต้องรู้จักเข้าใจในตนเอง มีจุดมุ่งหมายของตัวเอง และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้”

อัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ดังนี้

1. ความเป็นตัวของตัวเอง เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีความมั่นใจในตนเอง เชื่อมมั่นในความคิดความรู้สึกของตนเองโดยไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งรอบข้าง กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น มีความจริงใจในการแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“พอรู้ข้อดีของตัวเองก็ส่งเสริมข้อดีอันนั้นได้อย่างมั่นใจ ไม่กลัวคำครหาในทาง มั่นใจในตนเอง ไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งรอบข้าง”

“ก็ต้องมั่นใจในตนเอง มีความจริงใจ”

2. การรู้จักตนเอง เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลรับรู้ตนเองเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของตนทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยรับรู้ตนเองตามความเป็นจริงและยอมรับได้แม้ว่าตนจะมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตนและนำมาแก้ไขปรับปรุงตนเอง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น เข้าใจบริบท สามารถปรับตัวได้ ทำให้ตัวเองมีความสุขได้”

“ต้องเป็นคนที่ยอมรับตนเองก่อนว่าตนเองมีข้อดีข้อเสียอะไร”

3. วุฒิภาวะทางอารมณ์ เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง รู้จักจัดการกับอารมณ์และความคิดของตนเอง มีการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม สามารถผ่อนคลายอารมณ์ และสามารถใช้กระบวนการในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผลเพื่อหาข้อสรุปหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ก็พยายามปรับความคิดและควบคุมอารมณ์ตัวเอง ไม่อย่างนั้นเราก็จะทุกข์”

“ก็หาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหานั้นให้มากที่สุด แล้วก็มาเลือกวิธีไหนส่งผลเสียน้อยที่สุด”

4. การตั้งเป้าหมายในชีวิต เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลรับรู้ถึงสิ่งที่ตนเองให้ความสำคัญ และปรารถนาจะให้เกิดขึ้นในอนาคต การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายของตนเองโดยมีการวางแผนการปฏิบัติเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ตอนนี้ก็พยายามสร้าง พยายามบอกกับตัวเองว่าไม่จำเป็นว่าเราต้องทำทุกอย่างแล้วคนจะมาชื่นชมเรา เราทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ดีที่สุดคนก็ชื่นชมเราได้ ทำได้เท่าที่เราทำ”

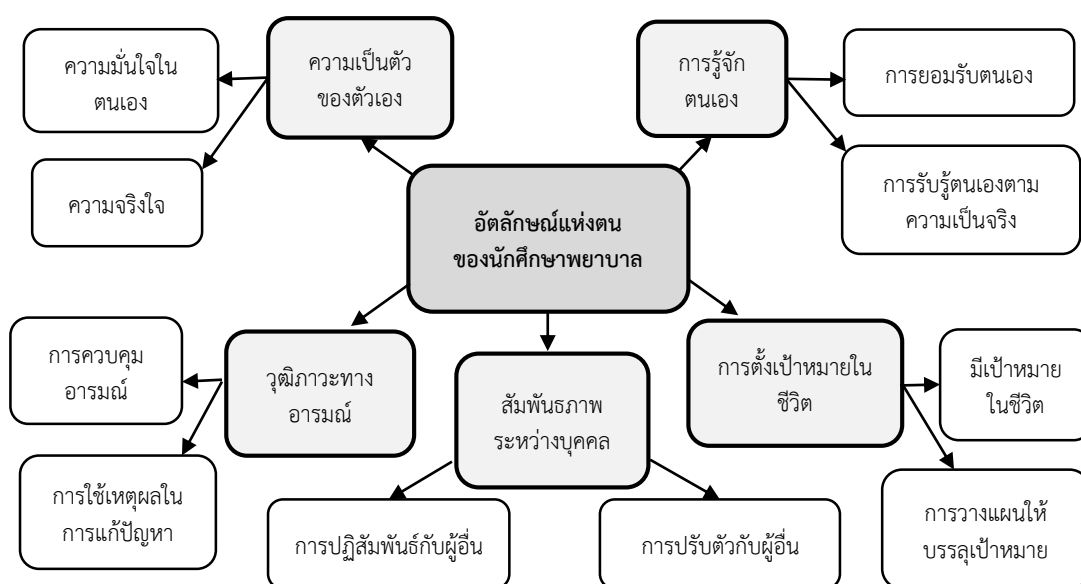
“แต่ก็ยังต้องมีการพัฒนาต่อไป วางไว้ในอนาคตว่าอาจจะต้องลงเรียน”

5. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ด้วยความเป็นมิตร สามารถปรับตัวกับคนที่ไม่คุ้นเคย มีการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น สื่อสารกับคนอื่นได้”

“ยอมรับและให้เกียรติคนอื่น สื่อสารกับคนอื่นได้ดี เป็นมิตรกับคนอื่น”

สรุป คุณลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง การรู้จักตนเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์ การตั้งเป้าหมายในชีวิต สัมพันธภาพระหว่างบุคคล สรุปเป็นแผนภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงคุณลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาล

ความหมายของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนักศึกษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพพยาบาล โดยเป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีความรู้และทักษะในการประกอบวิชาชีพ มีความเสียสละ เต็มใจที่จะช่วยเหลือ ให้การบริการด้วยใจ มีความความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์และจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เป็นลักษณะเฉพาะของพยาบาล เช่น พร้อมที่จะช่วยเหลือ พร้อมที่จะให้บริการ ที่สำคัญต้องมีความรู้ทั้งทางวิชาชีพและก็ความรู้ที่จะพัฒนาตัวเองด้วย”

“อัตลักษณ์ของวิชาชีพพยาบาลก็คือในเรื่องของภาระหน้าที่งาน เค้าจะต้องมีความซื่อสัตย์และก็รับผิดชอบที่จะให้การดูแล มีจรรยาบรรณวิชาชีพ นอกจากนี้คือในเรื่องของความรู้และทักษะในการปฏิบัติซึ่งต้องมีอยู่แล้ว”

อัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ดังนี้

1. ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ที่ถูกต้องในหลักทฤษฎีและหลักการพยาบาล และมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานของวิชาชีพพยาบาล ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เรียนหนังสือรู้เรื่องเข้าใจ ถ่ายทอดออกไปได้ ปฏิบัติได้”

“มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติ เมื่อจบไปทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

2. จิตอาสา เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีการแสดงออกในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมอย่างเสียสละโดยเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีน้ำใจเอื้ออาทรด้วยความเต็มใจ มีความเมตตากรุณาปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุขพ้นจากความทุกข์ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“พยาบาลจะต้องเป็นคนที่พร้อมให้การช่วยเหลือคนอื่น”

“คนที่จะเป็นพยาบาลจะต้องมีความเมตตากรุณา มีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์”

3. จิตบริการ เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีความเข้าอกเข้าใจ เอาใจใส่ในการดูแลผู้ป่วย มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ และมีทักษะการสื่อสารในการใช้คำพูดและภาษาท่าทางอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความพึงพอใจและไว้วางใจ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หรือความเอาใจใส่ที่จะให้กับคนไข้”

“สีหน้าท่าทางและการให้บริการ ลักษณะการกระทำต้องมีความเป็นมิตร”

4. ระเบียบวินัย เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีระเบียบแบบแผน รอบคอบ มีความอดทนมั่นคงหนักแน่นไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคหรือสิ่งที่มากระทบ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ปฏิบัติออกมาให้ได้ดีโดยมีความใส่ใจ”

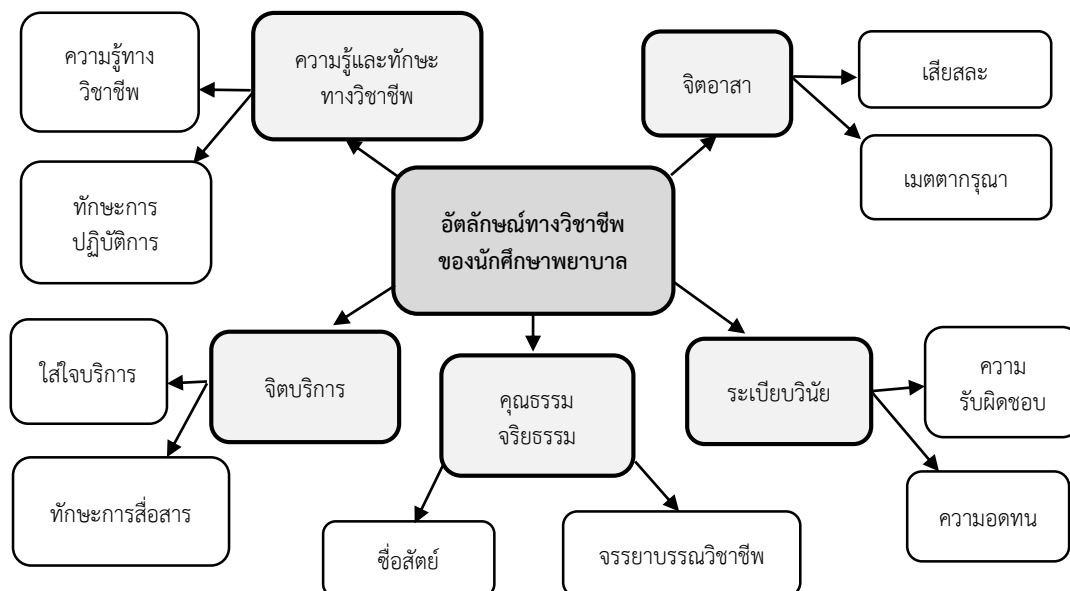
“มีความอดทน ทั้งในเรื่องของวิชา การเรียน ความเครียด ความอดทนกับคนไข้”

5. คุณธรรมจริยธรรม เป็นการที่นักศึกษาพยาบาลมีความซื่อสัตย์ ให้การดูแลผู้ป่วยด้วยความเสมอภาคยุติธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งเป็นบรรทัดฐานของวิชาชีพพยาบาล การปกป้องคุ้มครองผู้ป่วย เคารพสิทธิของผู้ป่วย และการรักษาความลับ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ปฏิบัติตามกฎระเบียบจรรยาบรรณวิชาชีพ”

“ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเองและคนไข้ มีการรักษาความลับคนไข้”

สรุป คุณลักษณะของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ จิตอาสา จิตบริการ ระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม สรุปเป็นแผนภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

อภิปรายผล

อัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาล เป็นลักษณะของนักศึกษาพยาบาลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักตนเอง มีเป้าหมายในชีวิต สามารถควบคุมอารมณ์ และสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ อีริกสัน (Erikson, 1968) ที่ให้ความหมายว่า อัตลักษณ์แห่งตนเป็นความสามารถในการเข้าใจตนเอง กำหนดชีวิตของตนเองตามความสามารถและความเชื่อ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ออฟเฟอร์ และคณะ (Offer, et al., 1981) ที่ให้ความหมายของอัตลักษณ์แห่งตนว่าเป็นการที่บุคคลมีความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น เรียนรู้ที่จะเชื่อมความสัมพันธ์กับคนอื่น โดยมีความเป็นตัวของตัวเองและอิสระ

คุณลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนที่ค้นพบสอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์เซีย (Marcia, 1975) ที่แบ่งอัตลักษณ์แห่งตนออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านการรู้จักตนเอง ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านการตั้งเป้าหมายในชีวิต ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับการศึกษาของ เยาวนาท สุนทร (Soonthorn, 2003) ที่ศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่น พบว่าประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้เวลา ความมั่นใจในตนเอง การเรียนรู้บทบาทความสามารถในการทำงาน การตระหนักในเพศตรงข้าม การเป็นผู้นำผู้ตาม การมีอุดมคติยึดถือปฏิบัติ ซึ่งตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบว่านักศึกษาควรมีคือ ความเป็นตัวของตัวเองมั่นใจในตนเอง รู้จัก

ตนเองว่าตนเองเป็นคนอย่างไร รู้จักควบคุมอารมณ์และแสดงออกอย่างเหมาะสม มีเป้าหมายในชีวิต มีอุดมคติยึดถือเป็นแนวทาง สามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นทั้งกับเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม

คุณลักษณะของอัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาล มีรายละเอียด ดังนี้

ความเป็นตัวของตัวเอง ความมั่นใจในตนเองและความจริงใจในการแสดงออก สอดคล้องกับแนวคิดของ จอร์จเซลซัน (Josselson, 1987) ที่กล่าวว่า ความเป็นตัวของตัวเอง ความมั่นใจในตนเอง เป็นคุณลักษณะด้านหนึ่งของอัตลักษณ์แห่งตน และสอดคล้องกับแนวคิดของ เยาวนาท สุนทร (Soonthorn, 2003) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของบุคคลที่มีอัตลักษณ์แห่งตน คือ การแสดงความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในใจตนเอง มีอิสระในการคิดและการกระทำ สามารถใช้สิทธิของตนเองได้อย่างถูกต้อง

การรู้จักตนเอง การยอมรับตนเองและรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ อิริคสัน (Erikson, 1968) ที่กล่าวว่า ผู้ที่จะค้นพบอัตลักษณ์แห่งตนได้จะต้องมีความเข้าใจตนเอง รู้ความต้องการ ความถนัด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม และมีเป้าหมายในอนาคตที่ชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดของ จอร์จเซลซัน (Josselson, 1987) ที่กล่าวว่า การรู้ตัวตนเองมีความสามารถอย่างไร มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร ทราบถึงความต้องการของตนเอง สามารถยอมรับตนเอง ปรับปรุงตนเองเมื่อได้รับข้อเสนอแนะจากคนรอบข้างเป็นคุณลักษณะด้านหนึ่งของอัตลักษณ์แห่งตน

วุฒิภาวะทางอารมณ์ การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์เซีย (Marcia, 1975) ที่กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมมีอารมณ์ที่มั่นคง และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชา ธรรมา (Thammma, 2005) ที่กล่าวว่า บุคคลที่ค้นหาอัตลักษณ์ของตนได้อย่างสมบูรณ์จะเป็นผู้ที่มีความวุฒิภาวะทางอารมณ์

การตั้งเป้าหมายในชีวิต การมีเป้าหมายในชีวิตและวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์เซีย (Marcia, 1975) ที่กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายในชีวิต เป็นความมุ่งหมายที่จะกระทำเพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งใจด้วยความมุ่งมั่น และความพยายามเพื่อให้ประสบความสำเร็จโดยมีเป้าหมายอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดของ เยาวนาท สุนทร (Soonthorn, 2003) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลมีแนวทางในการดำเนินชีวิต จะทำให้บุคคลสามารถอยู่ในสังคมได้

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการปรับตัวกับผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์เซีย (Marcia, 1975) ที่กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นคุณลักษณะด้านหนึ่งของอัตลักษณ์แห่งตน ประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเลือกคบเพื่อน การทำงานร่วมกัน การปรับตัวกับคนที่ไม่คุ้นเคย

อัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล เป็นลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพพยาบาล การตระหนักรู้เกี่ยวกับบทบาททางวิชาชีพ การมีทักษะ ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สเวดเบิร์ก (Svedberg, 1981) ที่ให้ความหมายว่า อัตลักษณ์ทางวิชาชีพพยาบาล คือ การมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นคนที่สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยมีทักษะและความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ เลดดี และเปปเปอร์ (Leddy & Pepper, 1993) ที่ให้ความหมายว่า อัตลักษณ์ทางวิชาชีพพยาบาล หมายถึง ความรู้สึกตัวในบทบาทของพยาบาล รู้สึกมีอำนาจในบทบาท แน่ชัดเกี่ยวกับอุดมการณ์ และข้อตกลงในวิชาชีพ

คุณลักษณะของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพที่ค้นพบสอดคล้องกับการศึกษาของ พิษณุ นรีพิทักษ์อวกาศ (Pitakavakath, 2013) ที่ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ พบว่าคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบว่านักศึกษาพยาบาลควรมี คือ ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (Nawsuwan, et al., 2015) ที่ศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข พบว่าอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร ด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ด้านการยอมรับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบในด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ และด้านจิตบริการคือการดูแลเอาใจใส่อย่างเอื้ออาทร

คุณลักษณะของอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล มีรายละเอียด ดังนี้

ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ การมีความรู้ทางวิชาชีพและทักษะการปฏิบัติการสอดคล้องกับแนวคิดของ พิษณุ นรีพิทักษ์อวกาศ (Pitakavakath, 2013) ที่กล่าวว่า นักศึกษาพยาบาลควรมีทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนความสามารถที่เน้นการส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย สามารถดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม (Holistic Care) คือ กาย จิตใจ สังคม

จิตอาสา การมีความเสียสละและเมตตา กรุณา สอดคล้องกับแนวคิดของ แมกนัสเซน (Magnussen, 1994) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลจะต้องเป็นผู้มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะผู้ที่เจ็บป่วย และสอดคล้องกับแนวคิดของ คอร์ริแกน (Corrigan, 2001) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีจิตอาสานอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมแล้ว การมีจิตอาสายังส่งผลดีต่อผู้มีจิตอาสาด้วย

จิตบริการ การมีความใส่ใจในการบริการและมีทักษะการสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดของ สิวลี ศรีไธ (Sirilai, 2013) ที่กล่าวว่า วิชาชีพพยาบาลต้องใช้ศิลปะของการเอื้ออาทร พยาบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้าใจผู้ป่วยอย่างลึกซึ้ง โดยแสดงออกทั้งทางคำพูด การสัมผัส กิริยาท่าทาง สีหน้า แววตา และสอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (Nawsuwan, et al., 2015) ที่กล่าวว่า การดูแลอย่างเอื้ออาทร การให้การพยาบาลด้วยความรู้สึกร่วมใจและเมตตา เห็นประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญเป็นคุณลักษณะด้านหนึ่งของอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล

ระเบียบวินัย การมีความรับผิดชอบและความอดทน สอดคล้องกับแนวคิดของ เรมาร์ค และคณะ (Raymark, et al., 1997) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีระเบียบวินัย จะเป็นผู้ที่ยึดถือปฏิบัติและยอมรับในเป้าหมาย กฎระเบียบและวินัยขององค์การ มีความละเอียดในการทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์ (Pimpong, 1997) ที่กล่าวว่า ความมีระเบียบวินัย ความมีสติรอบคอบ เป็นคุณลักษณะของการเป็นพยาบาล

คุณธรรมจริยธรรม การมีความซื่อสัตย์และจรรยาบรรณวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟราย (Fry, 1994) ที่กล่าวว่า การให้การพยาบาลโดยยึดหลักความยุติธรรมและความเสมอภาค การยึดมั่นในความจริง ความซื่อสัตย์และการปกปิดความลับ เป็นหลักการทางจริยธรรมที่สำคัญของการปฏิบัติการพยาบาล และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิษณุ นรีพิทักษ์อวกาศ (Pitakavakath, 2013) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาล คือ การมีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้ควรตรวจสอบหรือประเมินก่อนว่านักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพเป็นอย่างไรซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามบริบทต่าง ๆ
2. ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลที่ได้นี้เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือในการวัดลักษณะแห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
3. ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนจัดการเรียนการสอน หรือกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในสถานศึกษาที่อยู่ในบริบทอื่น ๆ เช่น สถานศึกษาของรัฐ หรือสถานศึกษาในเขตภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งอาจมีคุณลักษณะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ
2. ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ สามารถใช้เพื่อประกอบในการพัฒนาเครื่องมือในการวัดอัตลักษณ์แห่งตนและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่ครอบคลุมคุณลักษณะเหล่านี้

References

- Carlsen, L. B., Hermansen, M. V., & Vrale G. B. (1984). Professional Nursing Supervision. Gyldendal. Oslo, 11-15.
- Cohen, H. A. (1981). *The nurse's quest for a professional identity*. California: Addison-Wesley.
- Corrigan, M. W. (2001). *Social exchange theory, interpersonal communication motives, and volunteerism: Identifying motivation to volunteer and the rewards and costs associated*. Master's thesis. West Virginia University.
- Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton.
- Fry, S. T. (1994). *Ethics in nursing practice: a guide to ethical decision making*. Geneva: ICN.
- Jeffrey, N. (1985). *Social Psychology Society and Self*. United States of America: West Publishing Company.
- Josselson, R. (1987). *Finding herself. Pathways to Identity Development in women*. San Francisco-London: Jossey-Bass Publishers.
- Leddy, S., & Pepper J. M. (1993). *Conceptual Bases of Professional Nursing*. 3 Edition. Philadelphia: Lippincott.
- Magnussen, L. (1994). Ethics in the professional curriculum. *Nursing Educator*. 19(3), 9.
- Marcia, J. E. (1975). *Studies in ego identity*. Burnaby, BC: Simon Fraser University.

- Nawsuwan, K., Visalaporn, S., Sattayarak, W. D. (2015). *konlawithi k̄anphatthana ‘attalak khōng naksuksa phayabān wittayaalai phayabān krasuāng sathāranasuk* [Strategies to Develop the Nursing Students’ Identity in Nursing Colleges, Ministry of Public Health]. *Hatyai Academic Journal*. 13(2), 117-132.
- Offer, D., Ostrov, E., & Howard, K. (1981). *The Adolescent: A Psychological Self-portrait*. New York: Basic Books.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. 3 Edition. California: SAGE Publications.
- Pimpong, S. (1997). *k̄anphatthana b̄æp thotsōp bukkhalikkaphāp khwāmpen phayabān* [Development of nursing personality test]. Doctoral dissertation. Srinakharinwirot University.
- Pitakavakath, P. (2013). *k̄ansuksa khunnalaksana khōng naksuksa phayabān wittayaalai phayabān kōngthap rūa* [A Study of the Characteristics of Nursing Students of the Royal Thai Navy College]. Master’s thesis. Srinakharinwirot University.
- Raymark, P. H., Schmit, M. J., & Guion, R. M. (1997). Identifying potentially useful personality constructs for employee selection. *Personnel Psychology*. 50(3), 723-736.
- Sirilai, S. (2013). *ch̄ariyasāt samrap phayabān* [Ethics is for Nurse]. 13 Edition. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Soonthorn, Y. (2003). *k̄ansuksa khwāmsamphan rawāng ‘ēkkalak h̄æng ton kap phruttikam khwāmrapphitchōp khōng wairun* [A Study of Relationships between EGO Identity and Responsibility Behavior of Adolescents]. Master’s thesis. Ramkhamhaeng University.
- Svedberg, G. (1981). Supervision of nursing teachers. *VaÊrdlaÊraren*. 18(19), 4-13.
- Thamma, P. (2005). *‘ēkkalak h̄æng ton* [Identity]. *Encyclopedia of Education*. Srinakharinwirot University. 34, 49-64.